

Bài giảng 5

Tiền và lạm phát

Trường Chính sách Công và Quản lý Fulbright
Đại học Fulbright Việt Nam
Học kỳ Hè 2018 – 2019

Đỗ Thiên Anh Tuấn

Nội dung

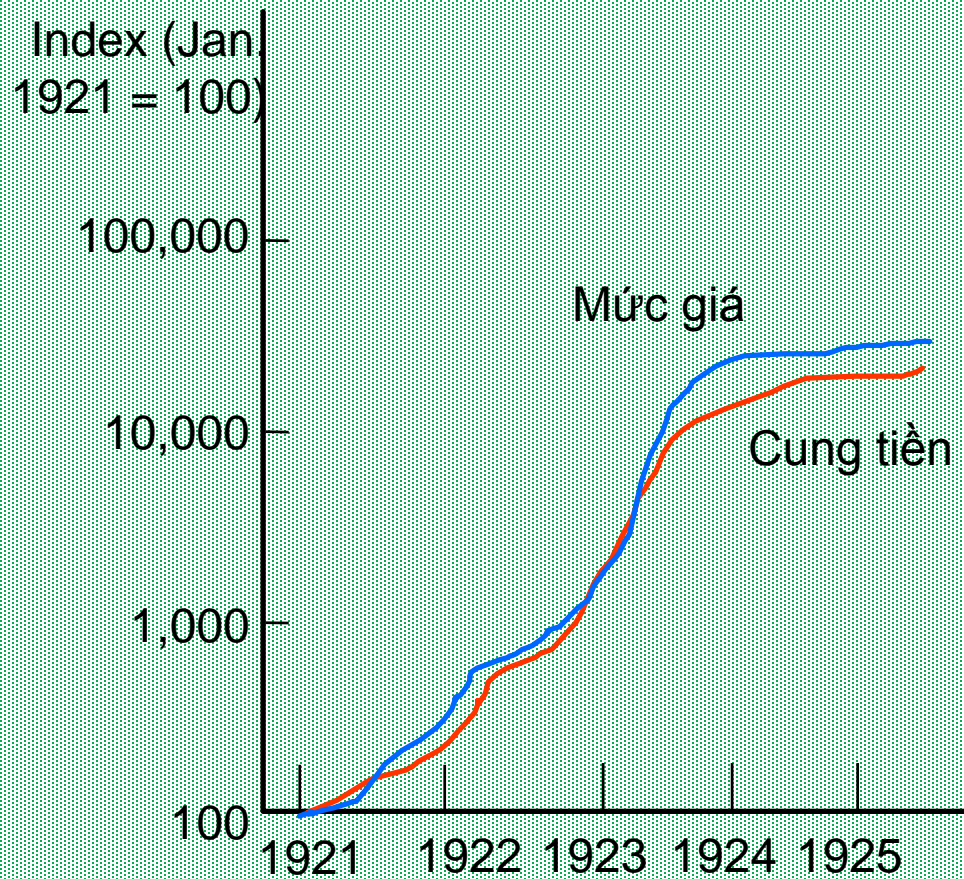
- Lạm phát và đo lường lạm phát
- Nguyên nhân của lạm phát
- Tác động của lạm phát
- Quan hệ giữa tăng trưởng tiền và lạm phát
- Sự phân đôi cổ điển và tính trung lập của tiền

Lạm phát, giảm phát, giảm lạm phát

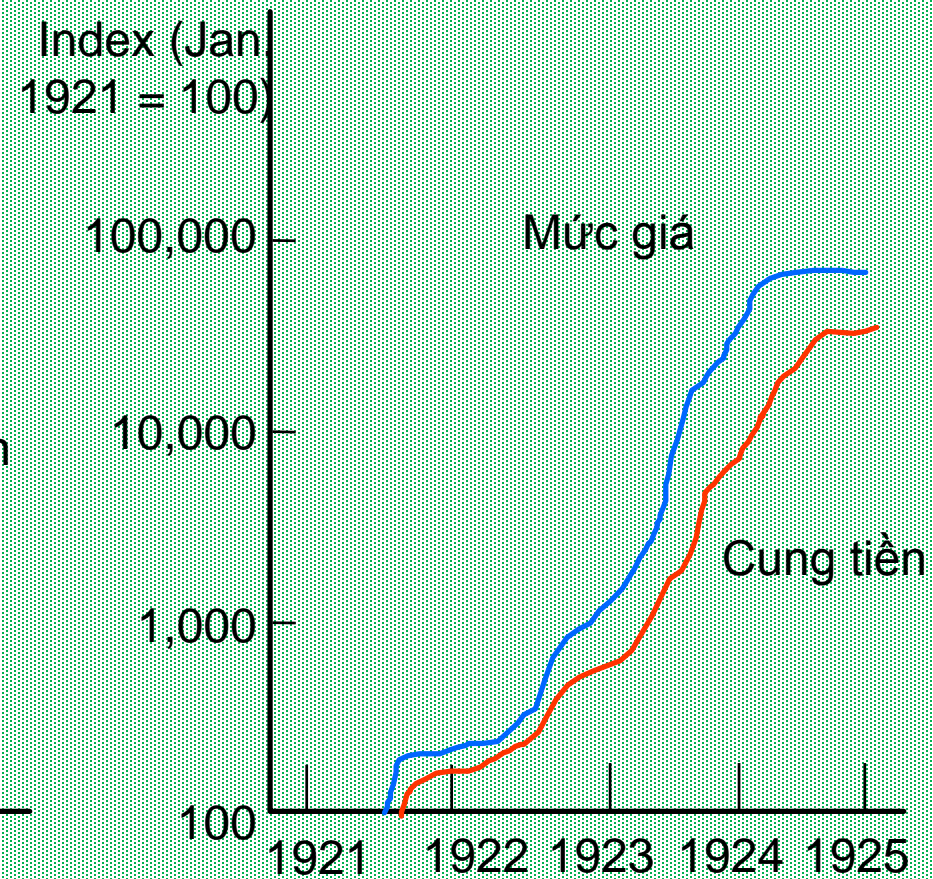
- **Lạm phát (inflation)**: tình trạng mức giá chung tăng lên trong toàn bộ nền kinh tế trong một khoảng thời gian nhất định
 - Ví dụ: mức giá chung tăng 5%
- **Giảm phát (deflation)**: tình trạng mức giá chung giảm xuống
 - Ví dụ: mức giá chung -5%
- **Giảm lạm phát (disinflation)**: tình trạng giảm lạm phát
 - Ví dụ: lạm phát giảm từ 5% về 3%
- **Lạm phát phi mã (galloping inflation)**: lạm phát từ 2 chữ số đến khoảng 200%/năm
- **Siêu lạm phát (hyperinflation)**: tình trạng lạm phát trên 50%/tháng

Cung tiền và giá cả trong thời kỳ Siêu lạm phát

(a) Áo

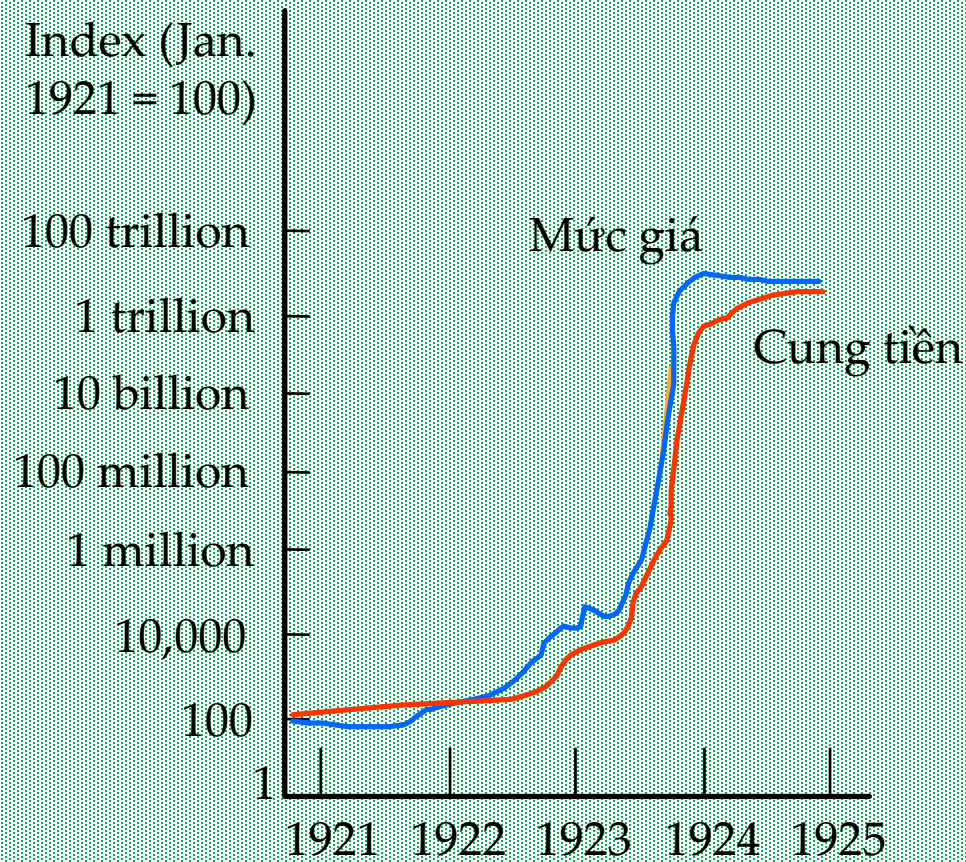

(b) Hungary

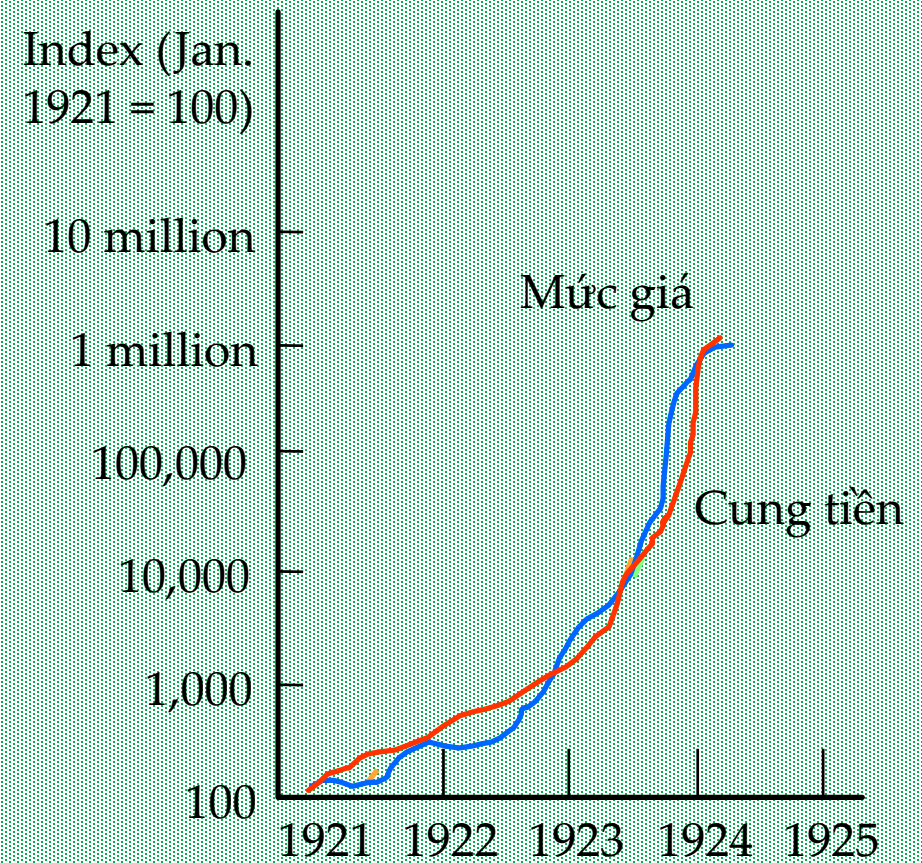

Cung tiền và giá cả trong thời kỳ Siêu lạm phát (tt)

c) Đức

d) Ba Lan

Người Đức phải mang cả chiếc xe đẩy tiền để mua đồ trong thời kỳ siêu lạm phát

Siêu lạm phát ở Zimbabwe

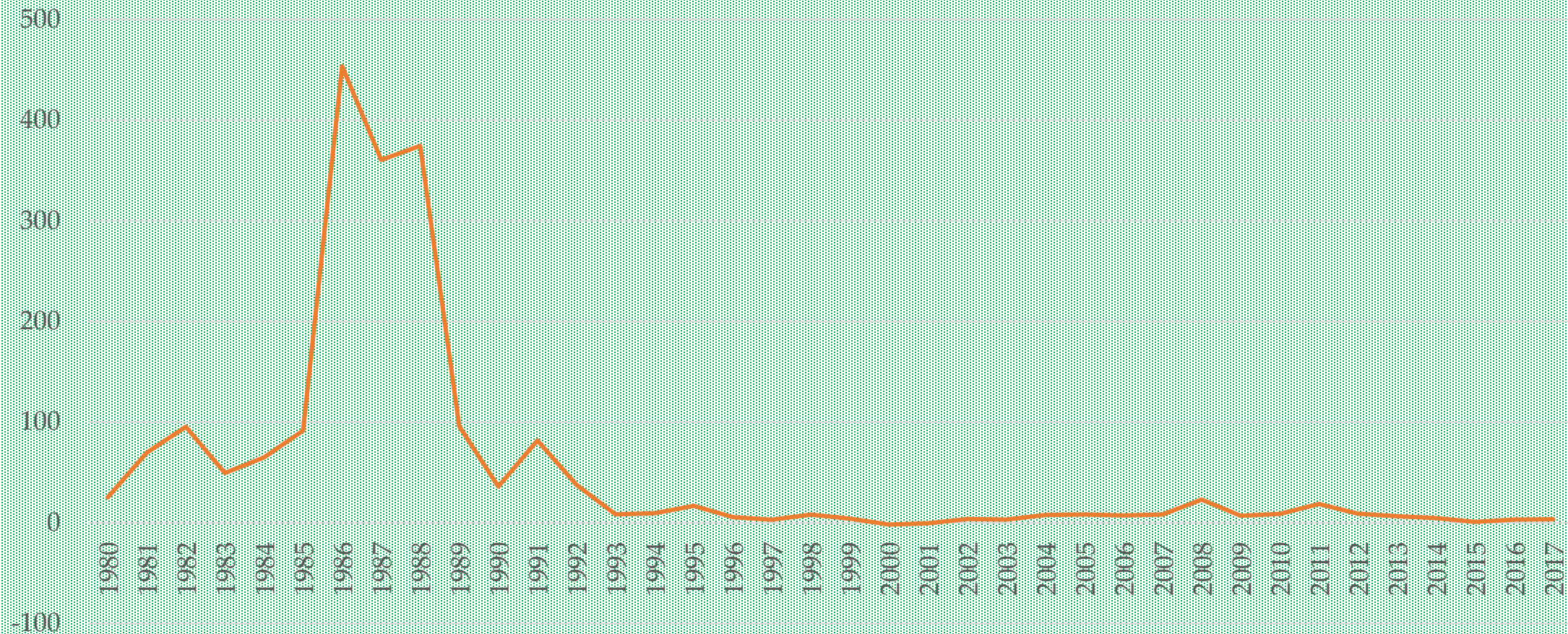
- Do thâm hụt ngân sách nghiêm trọng, dẫn đến việc in rất nhiều tiền để tài trợ

Bảng lưu ý được dán ở phòng vệ sinh công cộng

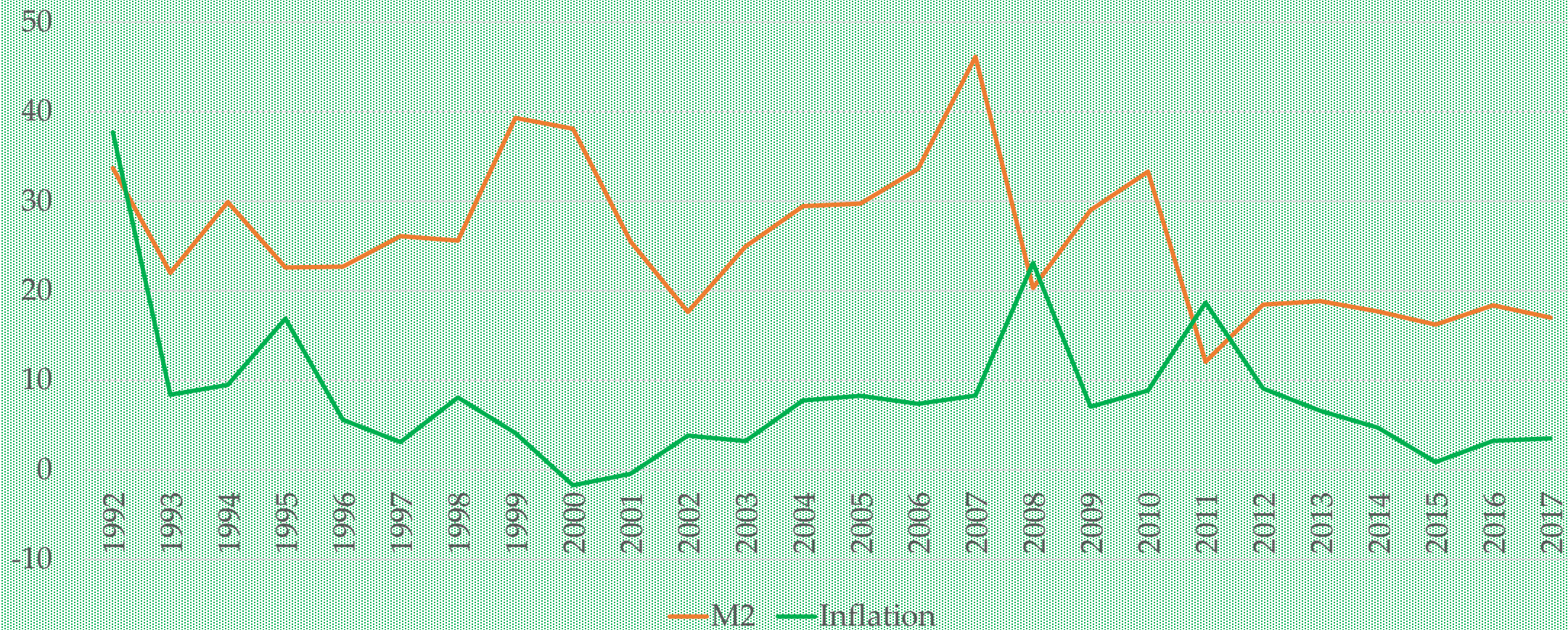
<i>date</i>	<i>Zim\$ per US\$</i>
Aug 2007	245
Apr 2008	29,401
May 2008	207,209,688
June 2008	4,470,828,401
July 2008	26,421,447,043
Feb 2009	37,410,030
Sept 2009	355

Siêu lạm phát ở Việt Nam thập niên 80

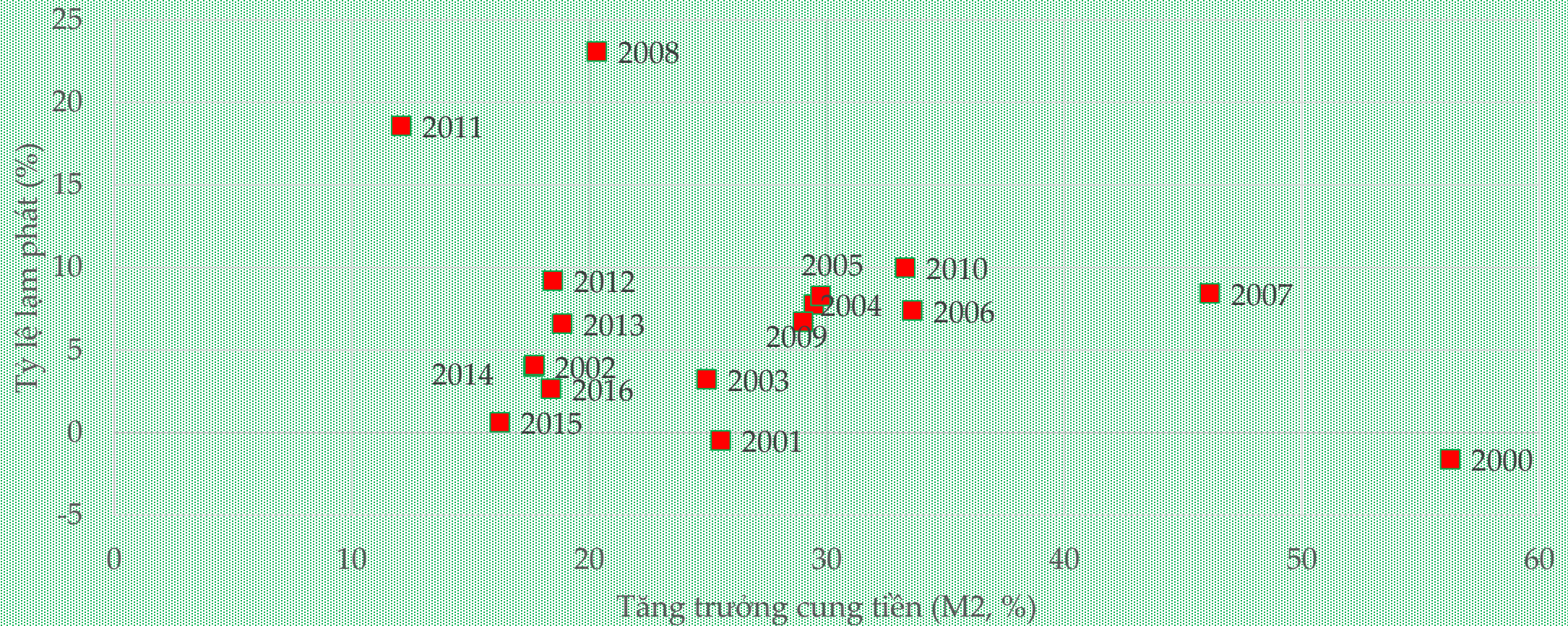
Nguồn: IFS database, Đỗ Thiên Anh Tuấn 2018

Quan hệ giữa tăng trưởng tiền và lạm phát ở Việt Nam (%)

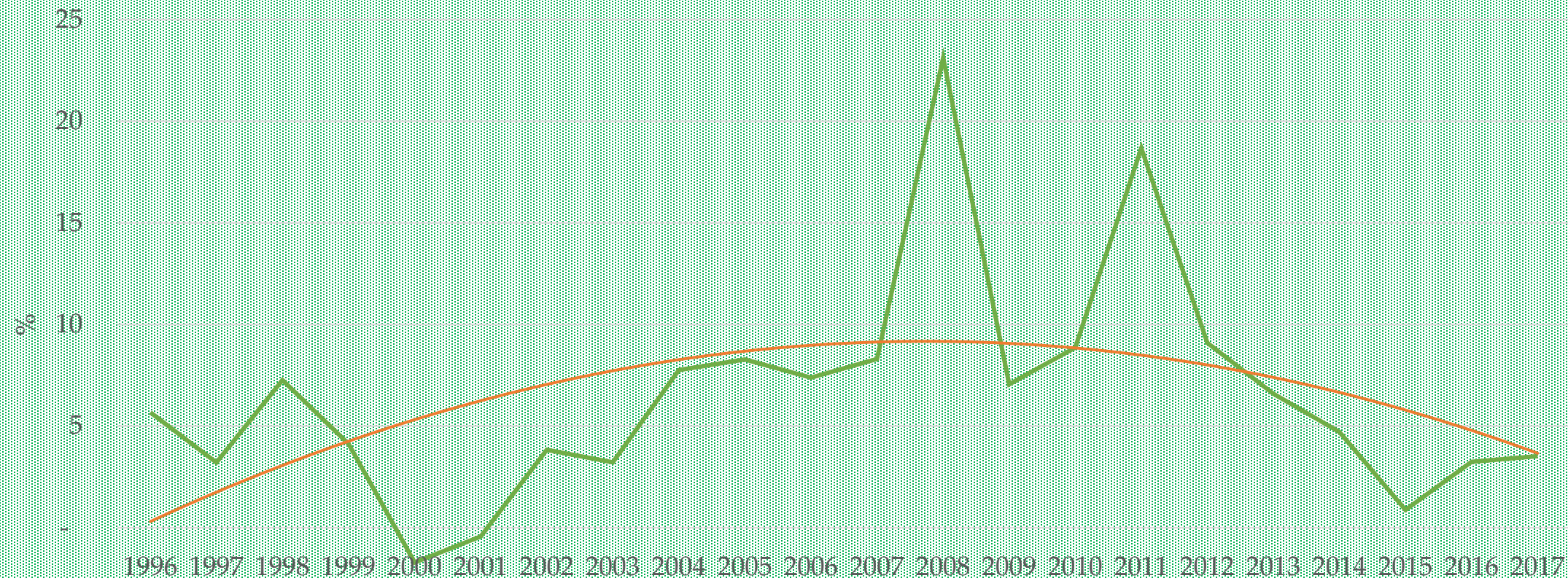
Nguồn: IFS database, Đỗ Thiên Anh Tuấn 2018

Quan hệ giữa tăng trưởng cung tiền và lạm phát ở Việt Nam

Nguồn: IFS database, Đỗ Thiên Anh Tuấn 2018

Xu hướng lạm phát CPI ở Việt Nam

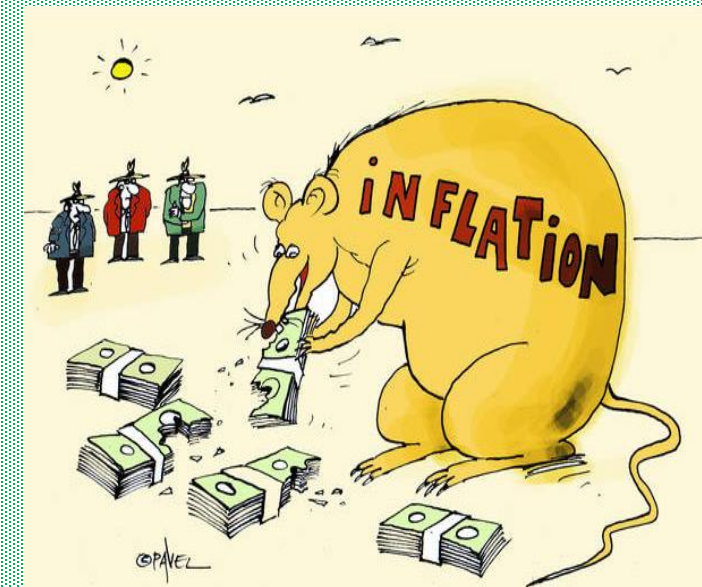
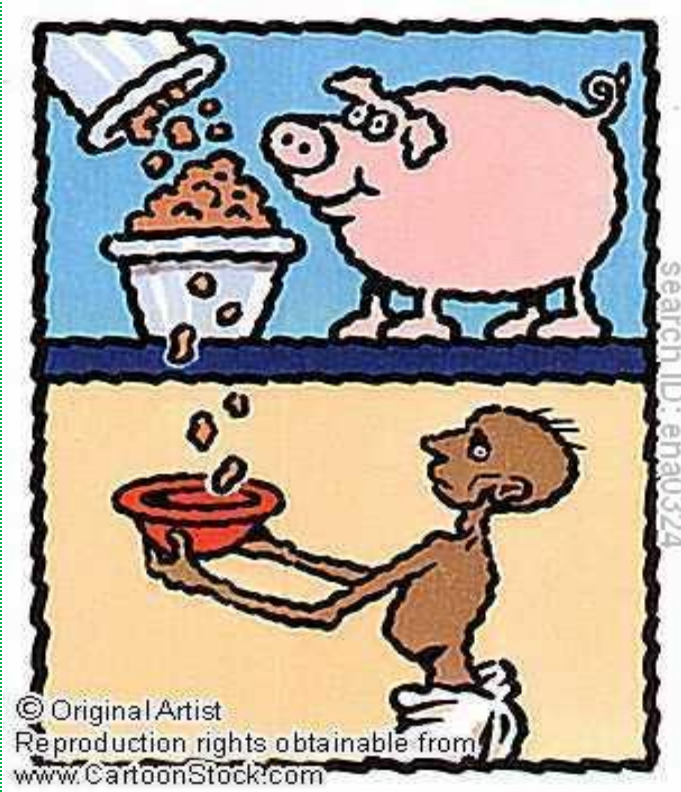

(5)

Nguồn: IFS database, Đỗ Thiên Anh Tuấn 2018

Thuế lạm phát (inflation tax)

- Để tài trợ cho chi tiêu, chính phủ đánh thuế người dân
- Chính phủ cũng có thể in tiền để chi tiêu
- “Doanh thu” từ in tiền được gọi là **“Seigniorage”**
- Khi chính phủ in tiền để chi tiêu sẽ tạo ra lạm phát, lạm phát làm mất giá đồng tiền, khiến thu nhập khả dụng của người dân giảm đi
- Thu nhập khả dụng giảm tựa như thu nhập thực giảm do lạm phát

Hiệu ứng Fisher

- **Phương trình Fisher:** Lãi suất danh nghĩa = Lãi suất thực + Tỷ lệ lạm phát

$$i = r + \pi$$

- Lãi suất thực = Lãi suất danh nghĩa – Tỷ lệ lạm phát

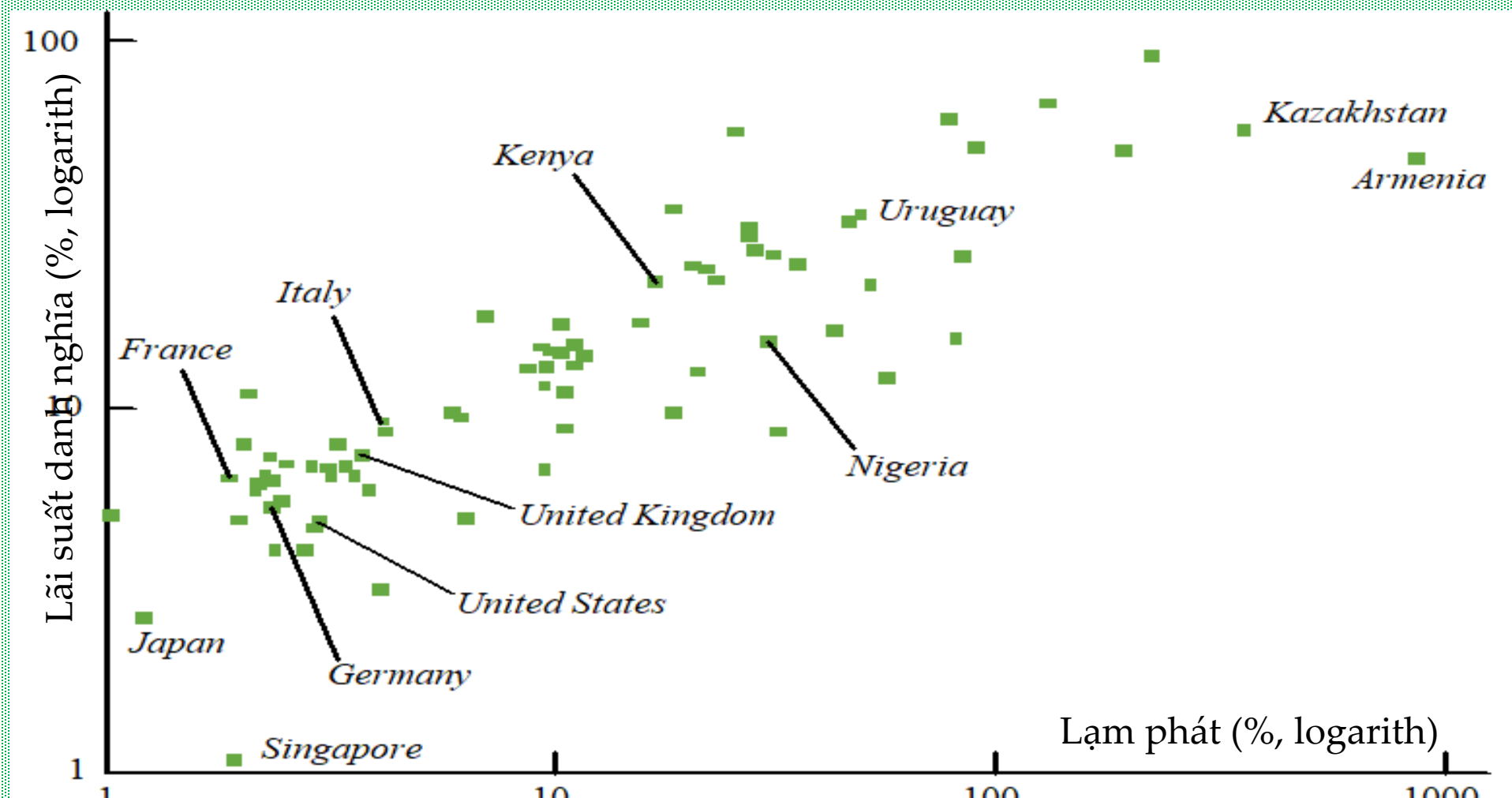
$$r = i - \pi$$

- Lãi suất thực *hậu nghiệm* (ex post): $r = i - \pi$

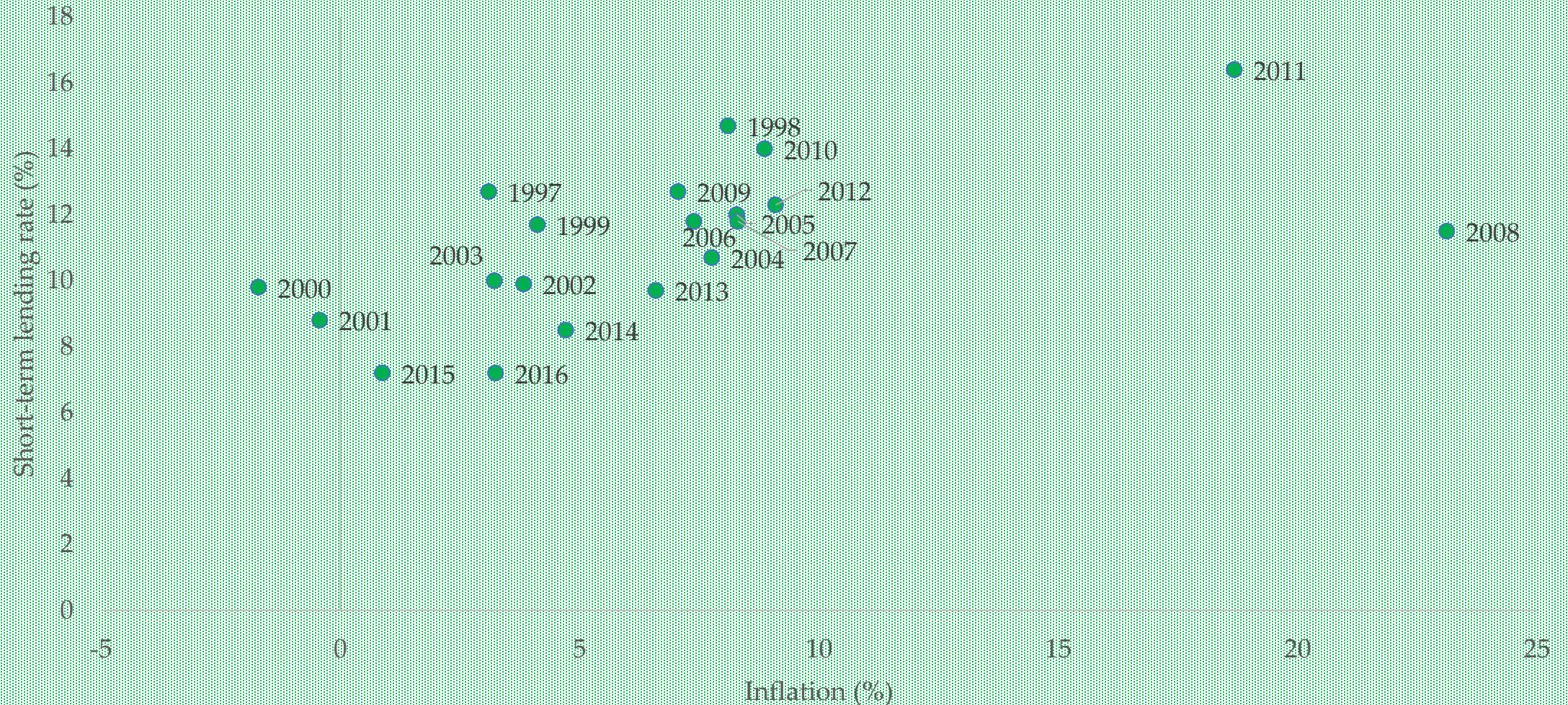
- Lãi suất thực *tiên suy* (ex ante): $r = i - \pi^e$

- **Hiệu ứng Fisher:** Điều chỉnh theo tỷ lệ 1:1 của lãi suất danh nghĩa với lạm phát

Quan hệ giữa lãi suất danh nghĩa và lạm phát

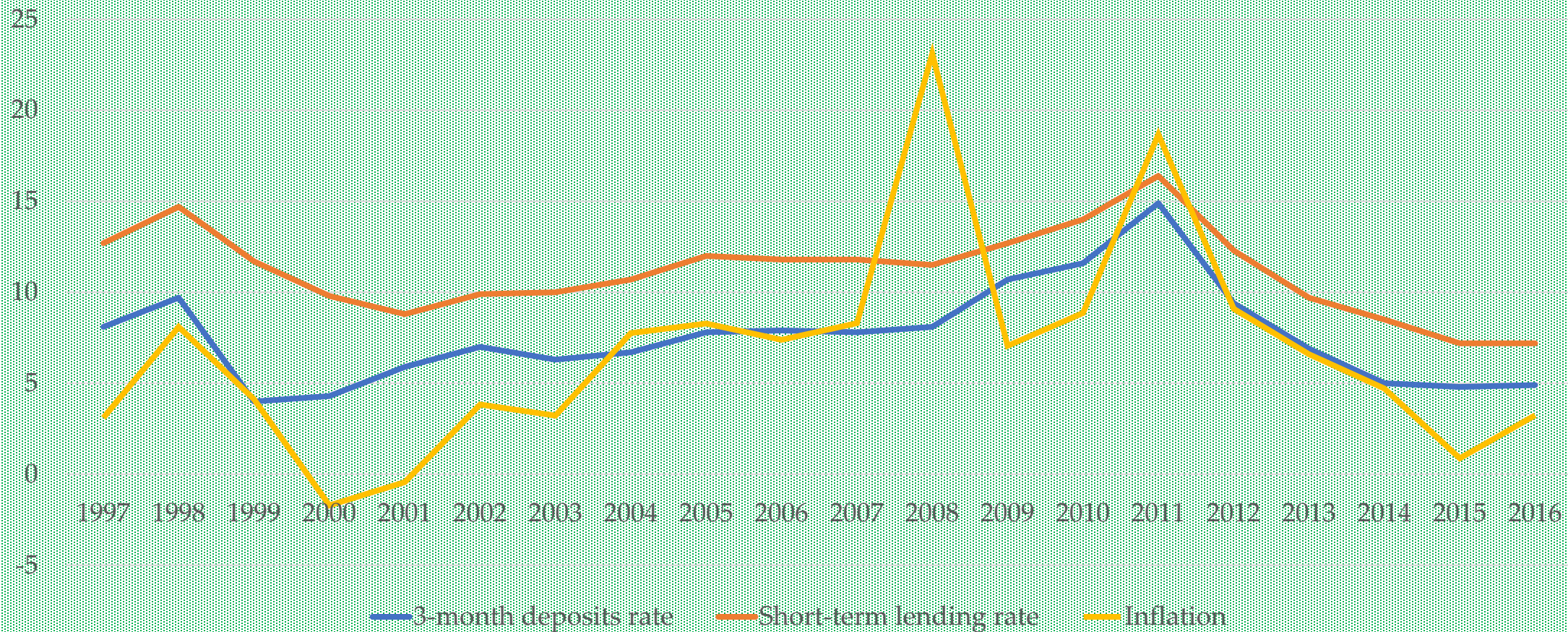

Quan hệ giữa lạm phát và lãi suất ở Việt Nam

Nguồn: Tổng hợp từ IMF's Repors, Đỗ Thiên Anh Tuấn 2018

Quan hệ giữa lãi suất và lạm phát ở Việt Nam

Nguồn: Tổng hợp từ IMF's Repors, Đỗ Thiên Anh Tuấn 2018

Sự phân đôi cổ điển (Classical Dichotomy) và tính trung lập của tiền (Monetary Neutrality)

- Biến danh nghĩa là các biến được đo lường bằng tiền
 - Ví dụ: GDP danh nghĩa, tiền lương danh nghĩa, lãi suất danh nghĩa, cung tiền, mức giá...
- Biến thực là các biến được đo lường bằng hiện vật
 - Ví dụ: GDP thực, tiền lương thực, lãi suất thực, cung tiền thực...
- Theo David Hume và những nhà kinh tế cổ điển, các biến thực không thay đổi cùng với sự thay đổi của các biến danh nghĩa
 - **Sự phân đôi cổ điển:** những yếu tố tác động lên biến thực khác với những yếu tố tác động lên biến danh nghĩa
- Thay đổi cung tiền chỉ tác động lên biến danh nghĩa chứ không tác động lên biến thực
- Sự không liên quan giữa thay đổi tiền với các biến thực được gọi là **tính trung lập của tiền**

Kiểm định về tính trung lập của tiền

- Olekalns, Nilss (1996). "Some Further Evidence on the Long-Run Neutrality of Money," *Economics Letters* (March 1996), pp. 393-98.
- Bernanke, B. S. & Mihov, I. (1998). The liquidity effect and long-run neutrality. National Bureau of Economic Research (NBER) Working Paper, No. 6608.
- Fisher, M. E. & Seater, J. J. (1993). Long run neutrality and super neutrality in an ARIMA framework. *The American Economic Review*, 83, 402-415.
- Giordani, P. (2001). Stronger evidence of long-run neutrality: a comment on Bernanke and Mihov. Working paper series in Economic and Finance, No. 441.
- Moosa, I. A. (1997). Testing the long-run neutrality of money in a developing economy: the case of India. *Journal of Development Economics*, 53, 139-155.
- Wallace, F. H. (2005). Long run money neutrality: the case of Guatemala. *Latin American Journal of Economic Development*, 5, 127-138.

Chi phí của lạm phát

- **Chi phí mòn giày**
 - Chi phí và sự bất tiện trong việc giảm lượng tiền nắm giữ nhằm tránh lạm phát

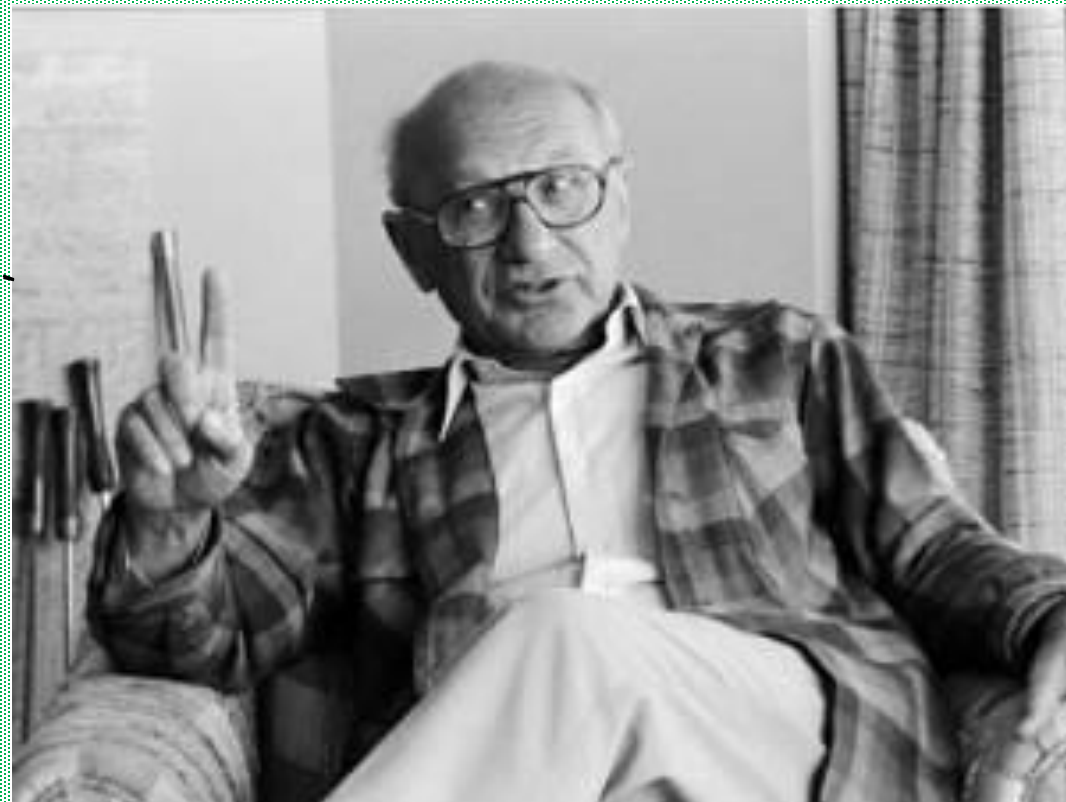
$$\uparrow \pi \rightarrow \uparrow i \rightarrow \downarrow M^d$$

- **Chi phí thực đơn**
 - Chi phí thay đổi các bảng yết giá
- **Biến động giá tương đối**
 - Giá tương đối giữa các hàng hóa và giữa các thời điểm khác nhau
- **Biến dạng thuế**
 - Gánh nặng thuế tăng lên
- **Nhầm lẫn và bất tiện**
 - Khó phân biệt giá hàng hóa giữa các thời kỳ khác nhau
- **Phân phối lại thu nhập và của cải**
 - Nếu $\pi > \pi^e \rightarrow$ chuyển giao từ người cho vay sang người đi vay
 - Nếu $\pi < \pi^e \rightarrow$ chuyển giao từ người đi vay sang người cho vay
- **Gia tăng sự không chắc chắn**
 - Khi lạm phát tăng cao và biến thiên nhiều, người ta không thể đưa ra các dự báo

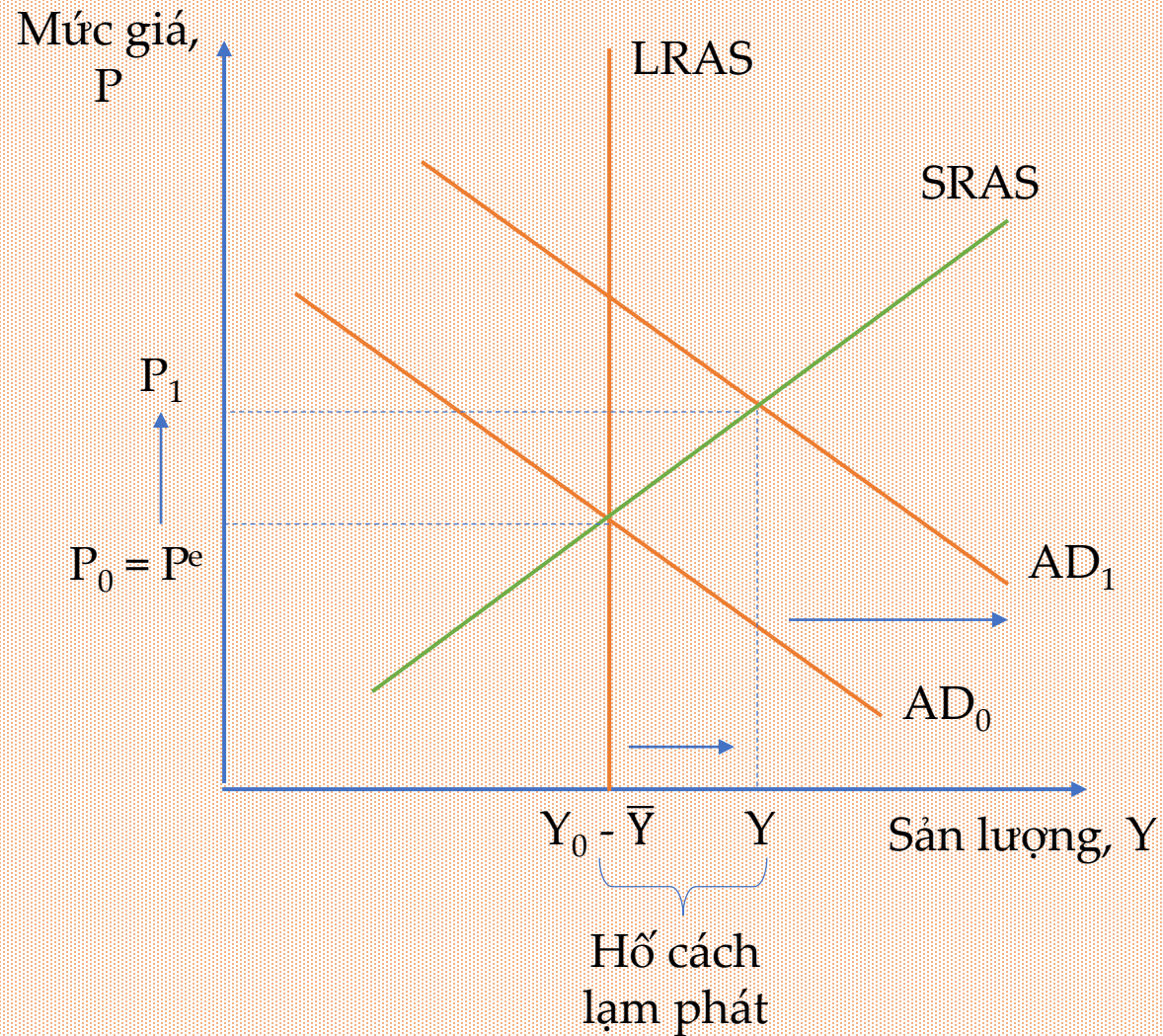
Vậy lạm phát có lợi ích nào không?

Nguyên nhân lạm phát

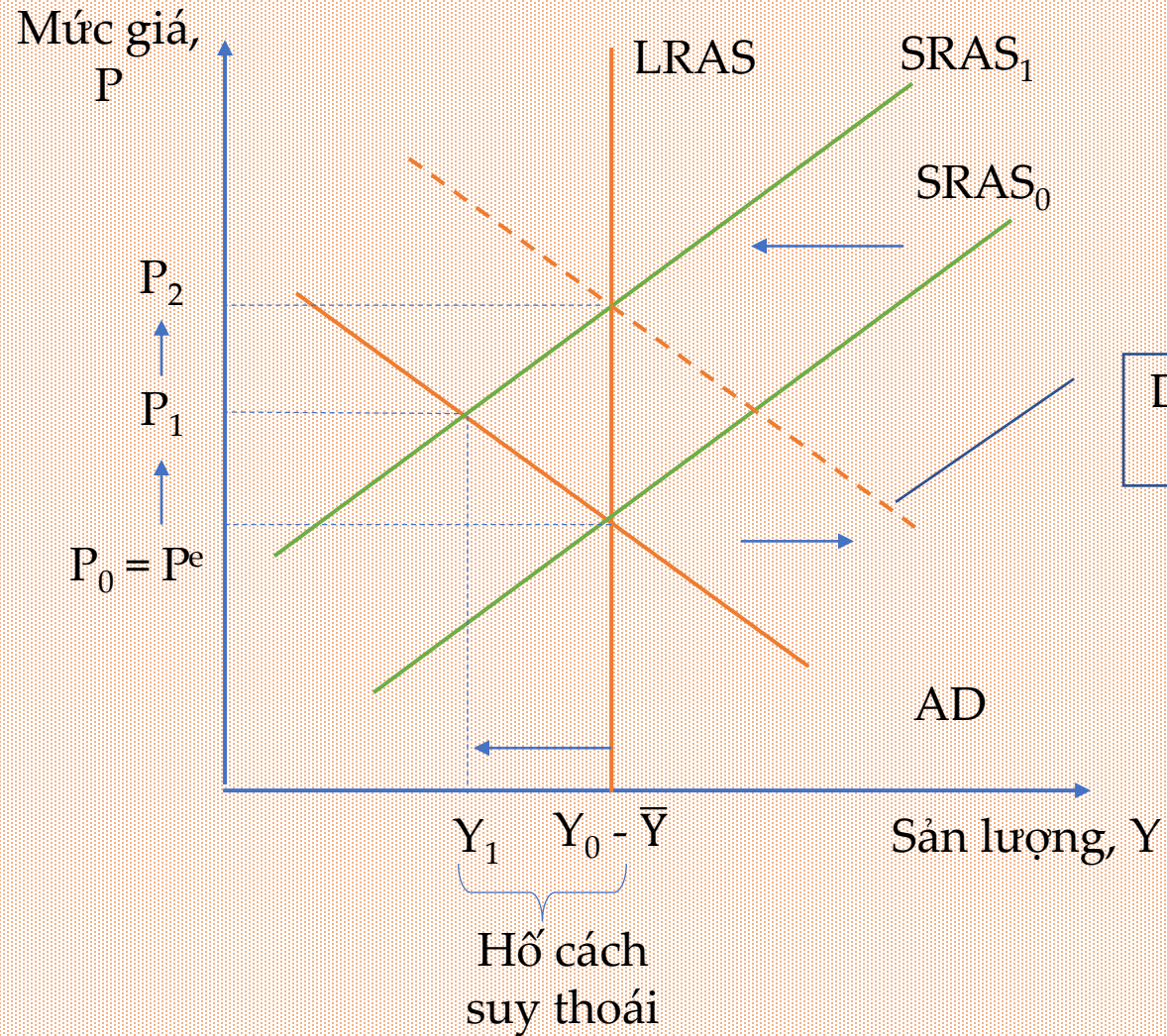
Inflation is always and everywhere a monetary phenomenon.

Lạm phát cầu kéo (demand-pull inflation)

Lạm phát chi phí đẩy (cost-push inflation)

Dùng chính sách kích cầu để chống suy thoái

Tóm tắt

- Lạm phát là hiện tượng mức giá chung trong nền kinh tế tăng lên trên diện rộng và kéo dài trong một khoảng thời gian nhất định
- Lạm phát có mối tương quan rất chặt với tăng cung tiền, hay nói khác đi lạm phát là do cung tiền tăng nhanh hơn cầu tiền
- Mức giá trong nền kinh tế sẽ điều chỉnh để làm cho cung cầu tiền trở về trạng thái cân bằng
- Khi NHTW tăng cung tiền, nó sẽ làm cho mức giá trong nền kinh tế tăng lên
- Tăng trưởng khối tiền liên tục sẽ dẫn đến lạm phát liên tục
- Nguyên tắc về tính trung lập của tiền cho rằng, thay đổi số lượng tiền có tác động đến các biến danh nghĩa chứ không phải biến thực
- Chính phủ có thể chi trả cho các khoản chi tiêu của mình bằng cách in tiền, khi ấy có thể xem chính phủ đang đánh thuế lạm phát lên nền kinh tế
- Theo hiệu ứng Fisher, khi lạm phát tăng, lãi suất danh nghĩa sẽ tăng tương ứng theo tỷ lệ 1:1.
- Nhiều người cảm thấy lạm phát làm cho họ nghèo đi bởi vì chi phí mà họ phải trả cho các hàng hóa, dịch vụ họ mua tăng lên.
- Điều này không hoàn toàn đúng vì lạm phát cũng làm tăng thu nhập danh nghĩa của họ.

Gợi ý một số bài nghiên cứu tham khảo thêm

- Irving Fisher (1928), *The Money Illusion*. New York: Adelphi 1928.
- Friedman, Milton (1960), *A Program for Monetary Stability*. New York: Fordham University Press.
- Friedman, Milton (1966), "Interest Rates and the Demand for Money." *Journal of Law and Economics*, October 1966, 9, pp. 71-85.
- Friedman, Milton (1969), *The Optimum Quantity of Money*. Chicago: University of Chicago Press.
- M. Friedman, A. J. Schwartz (1963), *A Monetary History of the United States, 1867-1960*, Princeton: Princeton University Press, p. 700.
- Nelson, Edward (2007), "Milton Friedman and U.S. Monetary History: 1961-2006." *Federal Reserve Bank of St Louis Review*, May/June 2007, 89(3), pp. 153-82;
- Tobin, James (1969), "A General Equilibrium Approach to Monetary Theory." *Journal of Money, Credit, and Banking*, February 1969, 1, pp. 15-29.
- Goodhart (1995), *Price Stability and financial fragility?*, in: *Financial stability in a changing environment*, Sawamoto, K., Nakajima, Z. (ed.), St. Martin's Press, New York.
- Oliver Hossfeld (2010), "US Money Demand, Monetary Overhang, and Inflation Prediction" *International Network for Economic Research working paper no. 2010.4*.